

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קג.

עין משפט נר מצוה

בז א מיי פכ"ט מהל' שבת הלכה כב סמוג עשין כט טו"ש"ע ארי"ס סמוג טעג סעיף 6: זי ב מיי שם הלכה יז וכד ופגט שם טו"ש"ע ארי"ס סי' רלו סעיף 6 א: ג טו"ש"ע ארי"ס סי' קעט סעי' 17:

רבינו חננאל

ואסיקנא יום טוב שהל להיות אחר השבת הלכתא כרבא דאמר יקנה"ז. אמר רב יהודה לא נחלקי ביש וב"ה על המזון שהיא בתחלה ועל הבדלה אלא על המאור ועל הבשמים, שב"ש אומרים מאור ואחר כך בשמים וב"ה אומרים בשמים ואחר כך מאור. אמר ר' יוחנן נהגו העם כב"ה אלא ר' יהודה דבשמים ואחר כך מאור. רב ברונא ורב חננאל תלמידי רב הו' יתבי בסעודתא

רבה אמר יהנ"ק ולוי אמר קני"ה. רש"ס מהפך הגירסא משום דרז ושמואל ולוי חזרים^א היו ולוי לרין להפך משום זה דגמי נקט כל אותם שאומרים יין תחלה יקנה"ה ויהנ"ק ואח"כ אותם שאומרים קידוש צרישא קני"ה ואח"כ נר תחלה נקני"ה ניה"ק^ב ומיהו צירוש' משמע כפידוש רש"ס:

קני"ה. פירש רש"ס לדונה לסמוך יין להדלה משום דמקדשין על הפת ואין מזדיילין על הפת ולפי מה שפירש ר"ת לקמן (ד' קו: ד"ה מקדש) דאין מקדשין על הפת יש לפרש שאם הי' מרחיק יין מן הדלה יאמרו שאינו צא אלא בשביל קידוש שהוא לכבוד יו"ט: **והלכתא כרבא.** משום [אין] אמרו ראיין אלטרין דמקדשין כרבא ולא משום אצ"י דקיי"ל (ב"ק ד' עג.) זכולי גמרא כרבא לגבי אצ"י זר מיע"ל קג"ס:

ואמר רבי יוחנן נהגו העם בבית הצי. והשתא חולק רבי יוחנן אסתם משנה^ג ואיכא למימר שזלשון ימיד היה שונה אותה והיה שונה זה דברי רבי מאיר צהדי"א והאי נהגו זה הו' כהאי נהגו דצפרק צמרא דעניית (ד' כו:) דמפרש לאורוי לא מורין ואי עבדי לא מחיין צדיקה"ט:

ברוך אכסא קמא. של קידוש ואכסא דצרכתא של צבה"ז והא דתנן צבילד מצרכין (צרכות ד' מ.) צריך על היין לפני המזון פטר יין שלאחר המזון היינו לאחר הסעודה וקודם צרכת המזון שהיו רגילי' לשתות יין אחר הסעודה קודם צרכת המזון: **לא הו' ידעיתו אי משקין.** פרש"ס כי צרימא אכסא קמא לא ידעיתו אי יבאו לכו כסא אחרינא והוה כל חד כחלתא סעודה ולפירושו משמע שהיו מצרכין נמי מון הסעודה וקשה דהא משמע שהיו עושים צי ריש גלותא כרבא דצריך אכסא קמא ואכסא דצרכתא ולא על כל כסא וזהו דוחק לומר שלא היו שותים צדי ריש גלותא יין צמאע הסעודה לכך נראה לפרש שלא היו מצרכין מון הסעודה כי היו יודעים שמתנו להם יין כל צרכן אבל צבה"ז לא היה כוס כי אם מצרכין והיו מסתפקים אם יגיע להם לשתות ממנו:

אנא דעבדי בתלמידי דרב. פירש רש"ס אף על גב דשמעינן מהכא דצרכת המזון אפסוקי סעודתא הוא מכל מקום לא צעי לצרכי אחר יין שבסעודה מקמי דליצריך צרכת המזון לפי צרכת המזון פוטרת דהשתא צרכה אחת מעין שלש סגי כל שכן שלש צרכות והכי איתא צה"ג ומיהו אין זה ק"ו דהא פסקינן בצרכות (דף מה:) דצרים הצאים שלא מחמת הסעודה אחר הסעודה פ"י וקודם צרכת המזון טעוין צרכה לפנייהם ולא אחרייהם וכן תאנים וענבים צמון הסעודה לרז ששת ולא מיפטרו בג' צרכות דבהמ"ז ורש"י פירש צתשונה דצריך לצרך אחריי כמו תאנים וענבים לרז ששת ואין נראה דהא מסקינן התם אמר רב פפא הלכתא דצרים הצאים שלא מחמת הסעודה צמון טעוין צרכה לפנייהם ולא לאחרייהם לאחר הסעודה טעוין צין לפנייהם צין לאחרייהם והיינו דלא כרז ששת ואע"ג דרש"י פירש התם לאחר לחר הסעודה כלומר דצרים

גורמת לומר זמן ורצא ס"ל מה מצינו צכ"מ זמן לצקוף הכא נמי זמן לצקוף וטעמו של דבר דזמן אומרו אפילו צצוק' ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומר לצקוף: **והלכתא כרבא.** דאמר יקנה"ז דקידושא והדר הצדלה וכי' מצדיל צרישא מיחוי דהו' עליה קדושא שבת כמשוי: רז הונא רבא לאחרא שבת קדושא שבת של חול: צריך אבשמים צרישא. כמנהג שלנו: א"ל רז הונא רבא לאחרא שבת קדושא שבת **נר ומזון בשמים והבדלה.** היכא דאין לו אלא כוס אחד: זו דברי ר"מ. דהכי הו' מני לפלוגמיהו דצ"ש וצ"ה דסתם מנתי" ר"מ"ו: **על המזון שהוא צהלה.** דכיון דגמרא סעודתו צהלה צרישא ואין מעבידין על המנ"ה ואמר רבי יוחנן נהגו כו': רז יעקב צר אצא איקלע לצי רבא. שבת הו' כדאמרינן לקמיה [ע"ש] כי מטא לאצדילי כו' אלמא דמעיקרא סעודת שבת ציוס היו אכולין: **אכסא דצרכתא.** צרכת המזון צריך עליו לצקוף צה"ג כמו שאנו עושין: לא הו' ידעיתו אי משקין לכו מו צמרא כסא קמא אי לא וכי צרכיתו אקמא לא הוה דעמיכו אכסא אחרינא והוה ליה כל חד כחלתא סעודתו ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי:

הכי גרסינן שאמר משום רבי יהושע צן חגיגה נה"ק: ה"ג משל דרבי יהושע כו': והלכתא כרבא. דקידושא והדר הצדלה דכי מצדיל צרישא מיחוי עליה קדושא שבת כמשוי: נר ומזון בשמים והבדלה. היכא דאין לו אלא כוס א': על המזון שהוא צהלה. כיון דגמרא סעודתו

צהלה אריכי צרישא ואין מעבידין על המנ"ה: אכסא קמא. כשמתחיל לשתות (ו) על המזון שבתחלה: והדר צריך. צה"ג אכסא דצרכת המזון כמו שאנו עושין ככל סעודה וסעודה וצמרא סעודת עסקינן ללא צמוצא שבת: לא הו' ידעיתו ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי: קאי

רשב"ם
ורצה אמר יהנ"ק. סצירה ליה כרז דמשוי מאור צין קידוש להצדלה שאין נכון צעיתו של רצה לסמוך הצדלה לקידוש שזו מצמיח כמו של זה הקידוש עושה קודש והצדלה עושה קודש קל וסצירה ליה כשמואל הצדלה קודם לקידוש ומיהו יין צרה כולן דמדי קודם והכי נמי צצרכות ירושלמי' יו"ט שחל להיות צמוצ"ש רבי יוחנן אמר יקנה"ה ר' חגיגה אמר יקנה"ק ולוי אמר יהנ"ק וצמרא דלוי דאמר מעין שניהן. ונראה לי דהכא גרסינן [נמין] ולוי אמר יהנ"ק רצה אמר קני"ה שכן דרך האמוראין רז ולוי ושמואל חצריי הס ורצה אחרייהן: **קני"ה.** סצירה ליה דקידוש קודם להצדלה כרז (ו) ולמה אינו רואה לומר יין צרישא לפי שא"כ אינו נראה שמצדיל על היין הואיל ומרחיק הצדלה מעל צרכת היין והרי עיקר הצדלה לא תיקנו אלא על היין אבל קידוש אפילו על הפת יכול לקדש כלתמן (ד' קו:): הלכך קידוש צרישא והדר מאור לפי שאנו רואין לסמוך יין להצדלה והצדלה על כרחך לצקוף תהיה כשאר כל מוצאי צבתות והאי דלא מקדים יין מקמי מאור כשאר מוצאי צבתות שאם כן היה נראה על הקידוש ולא על הצדלה אלא צמוצ"ש דעלמא דליכא קידוש מקמי ליה: **קני"ה.** סצירה ליה כרז דקידוש קודם להצדלה ורואה

נמי לסמוך יין להצדלה טפי מקידוש הלכך קידוש צרישא והדר כל סדר הצדלה של סדר כל מוצאי שבת דהו' יין מאור והצדלה אי נמי רואין להצדיל צין קידוש להצדלה בכל היכות: **קני"ה.** קידוש קודם להצדלה כרז ויין נמי רואה לסמוך להצדלה כמו שפירשתי הלכך נקני"ה צעין ומאור משוי צרישא מקמי קידוש דהא כל מוצאי שבת קודם להצדלה לפי שנהנה צו תחלה ה"נ קודם לקידוש שהרי נהנה צו תחלה והרי אי אפשר לאומרו צין יין להצדלה דכין שאר מוצאי שבת שהיין קודם לו צצביל שדדי דא"כ יש כאן הפסק צין יין להצדלה: ה"ג שאמר [משום] רבי יהושע צן חגיגה נה"ק. וטעמא דמפרש לקמן הצדלה קודם לקידוש והלכך נר תחלה לפי שרואה ליתן יין סמוך להצדלה ולקידוש שניהן נתקנו על היין אבל מאור אומרו צלא יין אם אין לו כוס: ה"ג משל דר' יהושע צן חגיגה כו': אצ"י ורצא סצירה להו כרז דאמר יקנה"ה וצמון הוא דפליגי אצ"י סצירה ליה יקנה"ה מאחר שמתחיל לקדש יגמור כל הקידוש ויאמר זמן שאם אין כאן קידוש אין כאן זמן אבל הצדלה אינה זמן לצקוף וטעמו של דבר דזמן אומרו אפילו צצוק' ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומר לצקוף: **והלכתא כרבא.** דאמר יקנה"ז דקידושא והדר הצדלה וכי' מצדיל צרישא מיחוי דהו' עליה קדושא שבת כמשוי: רז הונא רבא לאחרא שבת קדושא שבת של חול: צריך אבשמים צרישא. כמנהג שלנו: א"ל רז הונא רבא לאחרא שבת קדושא שבת **נר ומזון בשמים והבדלה.** היכא דאין לו אלא כוס אחד: זו דברי ר"מ. דהכי הו' מני לפלוגמיהו דצ"ש וצ"ה דסתם מנתי" ר"מ"ו: **על המזון שהוא צהלה.** דכיון דגמרא סעודתו צהלה צרישא ואין מעבידין על המנ"ה ואמר רבי יוחנן נהגו כו': רז יעקב צר אצא איקלע לצי רבא. שבת הו' כדאמרינן לקמיה [ע"ש] כי מטא לאצדילי כו' אלמא דמעיקרא סעודת שבת ציוס היו אכולין: **אכסא דצרכתא.** צרכת המזון צריך עליו לצקוף צה"ג כמו שאנו עושין: לא הו' ידעיתו אי משקין לכו מו צמרא כסא קמא אי לא וכי צרכיתו אקמא לא הוה דעמיכו אכסא אחרינא והוה ליה כל חד כחלתא סעודתו ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי:

א. וראו לסדר דבריהם. זה אחר זה. מוס' ה"ה"ה. ב. [נ]לא חישש לדורן כמותו סדר של הקדמת דורות. מוס' ר"פ. ג. [ד]סתם משנה הו' מאור ואח"כ בשמים, והא ר' יוחנן הוא דאמר הלכה כסתם משנה. שם. ד. וא"כ לא הו' התמא. שם. ה. [ד]משמע קצת לדכתחילה עבדי הכי מדרבין רבא אבשמים מירשא והדר אמאור. מוס' ר"ה טו: ו. כי שם ישתווה כולם קודם שיגיע ליום. מוס' ה"ה"ה. ו. אצ"ג דברכה אחת מעין שלש פטורין. מוס' ר"פ.

(א) צרכות צב: (ב) שם נא: (ג) [נצרכות צב: מוספתא צרכות צ"ה הל"א] (ד) חולין פ"ה: (ה) [פ"ה ה"א] (ו) [ע"י צין מ: (ז) [סנהדרין פ"ה] (ח) [קידושין צב: (ט) [וע"ע מוס' צרכות צב: ד"ה נהגו ומוס' ר"ה טו: ד"ה יין]

הגהות הב"ח

(א) נביא דלכי עבדינן דספק מימי: (ב) רש"י ד"ה אכסא קמא כשמתחיל לשתות הס"ד והשאר נמחק: (ג) ד"ה לא הו' ידעיתו אי משקין לכו מו וכי צרכיתו אקמא לא היה דעתיכו אכסא אחרינא והו"ל כל כוס כחלתא סעודה ומשום הכי צעיתו למיהדר וצרכי: (ד) רשב"ם ד"ה ורצה אמר וכו' הקדוש עושה קודם צמרא וכו' רואה לומר יין צרישא כולן דמדי קודם והכי נמי צצרכות ירושלמי' יו"ט שחל להיות צמוצ"ש רבי יוחנן אמר יקנה"ה ר' חגיגה אמר יקנה"ק ולוי אמר יהנ"ק וצמרא דלוי דאמר מעין שניהן. ונראה לי דהכא גרסינן [נמין] ולוי אמר יהנ"ק רצה אמר קני"ה שכן דרך האמוראין רז ולוי ושמואל חצריי הס ורצה אחרייהן: **קני"ה.** סצירה ליה דקידוש קודם להצדלה כרז (ו) ולמה אינו רואה לומר יין צרישא לפי שא"כ אינו נראה שמצדיל על היין הואיל ומרחיק הצדלה מעל צרכת היין והרי עיקר הצדלה לא תיקנו אלא על היין אבל קידוש אפילו על הפת יכול לקדש כלתמן (ד' קו:): הלכך קידוש צרישא והדר מאור לפי שאנו רואין לסמוך יין להצדלה והצדלה על כרחך לצקוף תהיה כשאר כל מוצאי צבתות והאי דלא מקדים יין מקמי מאור כשאר מוצאי צבתות שאם כן היה נראה על הקידוש ולא על הצדלה אלא צמוצ"ש דעלמא דליכא קידוש מקמי ליה: **קני"ה.** סצירה ליה כרז דקידוש קודם להצדלה ורואה

מוסף רש"י

נר ומזון בשמים והבדלה. מי שאין לו אלא כוס אחד צמוצא שבת מנחו עד לאחר המזון וסודר עליו נר ומזון בשמים והבדלה (ברכות נב.).

מוסף תוספות

א. וראו לסדר דבריהם. זה אחר זה. מוס' ה"ה"ה. ב. [נ]לא חישש לדורן כמותו סדר של הקדמת דורות. מוס' ר"פ. ג. [ד]סתם משנה הו' מאור ואח"כ בשמים, והא ר' יוחנן הוא דאמר הלכה כסתם משנה. שם. ד. וא"כ לא הו' התמא. שם. ה. [ד]משמע קצת לדכתחילה עבדי הכי מדרבין רבא אבשמים מירשא והדר אמאור. מוס' ר"ה טו: ו. כי שם ישתווה כולם קודם שיגיע ליום. מוס' ה"ה"ה. ו. אצ"ג דברכה אחת מעין שלש פטורין. מוס' ר"פ.